

<https://vipsoft.blob.core.windows.net/contest/352f8a10af0ee40cd6dd198605b4423d.pdf>

(дата звернення: 05.11.2023)

4. Силко Р. М. Мульт-терапія як технологія виховання дітей. Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Серія: Педагогічні науки. 2014. № 120. С. 188–190.

5. Вплив мультфільмів на свідомість дитини: веб-сайт. URL: <https://mamovediya.com.ua/vplyv-mul-tfil-miv-na-svidomist-dytyny> (дата звернення: 05.11.2023)

УДК: 373.2.091.33-027.22:796

Головко К. С.

Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Науковий керівник – к.п.н, доц. **Фазан Т. П.**

РОЛЬ ДИДАКТИЧНОЇ ГРИ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

***Анотація.** У статті розкрито значення ігрової діяльності у вихованні дітей дошкільного віку. Висвітлено роль дидактичних ігор у різних видах виховання. Надано методичні рекомендації до їх організації та проведення в освітньому процесі ЗДО.*

***Ключові слова:** виховання, види виховання, ігрова діяльність, дидактичні ігри, діти дошкільного віку.*

Постановка проблеми. У «Базовому компоненті дошкільної освіти» зазначено, що в дитинстві провідним видом діяльності є гра: «Гра відіграє ключову роль у житті дитини дошкільного віку, і необхідно визнати самоцінність вільної гри дитини в освітньому процесі закладу дошкільної освіти» [1, с. 14]. В умовах реформування освіти, коли найвищою цінністю проголошується людина та активно запроваджується людино-центричний підхід, дошкільна освіта покликана створити належні умови для всебічного розвитку дошкільника.

Дидактичні ігри займають значне місце в житті дитини дошкільного віку. Їх широка різноманітність дає підстави на дослідження та активне використання у вихованні дошкільнят. Дидактична гра є складним, багатоплановим педагогічним явищем. Це сучасний і визнаний метод навчання і виховання дітей, що виконує освітню, розвивальну і виховну функції, який діє в органічній єдності, і в процесі якого в ігровій ситуації вирішуються різноманітні навчальні та виховні завдання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз психолого-педагогічної літератури засвідчив, що проблемою використання гри, як провідного виду діяльності дітей дошкільного віку займалися: І. Комарова, О. Вертипорох, В. Львова, Л. Голубєва, І. Школьник, А. Покусай, О. Рогальова, Н. Седж, Є. Удальцова, Т. Поніманська, Л. Гайдаржинська, тощо. Праці з дослідження дидактичної гри можна спостерігати у науковців: Л. Артемової, О. Янковської, М. Попової, О. Москвичова, Р. Натапоєвої, З. Максимової, Є. Удальцова, О. Рогольової, В. Колечко, В. Крушинської, Л. Сисуєва, тощо. Відомі дослідники минулого та сучасності: В. Букатов, О. Газман, Д. Кавтарадзе, М. Кларін, П. Підкасистий, Ж. Хайдаров, С. Шмаков та інші відзначають, що дидактична гра дозволяє підвищити активність, самостійність і зацікавленість дитини в процесі пізнання, зробити навчальну та виховну діяльність особистісно значущою, полегшити процес отримання нових знань, умінь та навичок.

Мета статті: розкрити роль дидактичних ігор у вихованні дошкільників та надати методичні рекомендації до їх організації та проведення в освітньому процесі ЗДО.

Виклад матеріалу. Вимоги суспільства до вихованості й навченості дошкільника, а також умови, за яких вони можуть бути досягнуті, сформульовані у Базовому компоненті дошкільної освіти, який репрезентує ступінь компетентності - комплекс особистісних якостей і властивостей, потреб і здібностей, елементарних теоретичних уявлень, що становлять систему знань дитини, життєво важливих практичних умінь, які гарантують здатність реалізувати можливості розвитку особистості [1].

Сучасні умови характеризуються гуманізацією освітнього процесу, зверненням до особистості дитини, до розвитку кращих її якостей, формуванню різнобічної та повноцінної особистості. Реалізація цього завдання об'єктивно вимагає якісно нового підходу до навчання та виховання дітей, організації всього освітнього процесу. Насамперед це означає відмову від авторитарного способу навчання та виховання дітей. Навчання і виховання має бути розвиваючим, збагачувати дитину знаннями та способами розумової діяльності, формувати пізнавальні інтереси та здібності. Відповідно, повинні зазнати змін способи, засоби та методи навчання та виховання дітей [6].

Провідним видом діяльності дітей дошкільного віку є гра. Вона відіграє ключову роль у житті дитини дошкільного віку, формує унікальні якості - здатність до свободи вибору, автономність (самостійність, індивідуальність, почуття дорослішання, почуття нових можливостей), сприяє розвитку соціальної єдності. Саме гра надає можливість врахувати власні життєві цілі та потреби, забезпечує

зв'язок дитини із середовищем - предметним, соціальним, природним. Гра сприяє цілісності особистісного розвитку, оскільки об'єднує мотиваційні спонукання з інтелектуальними та вольовими зусиллями [1].

Важливо враховувати те, що гра - це не лише розвага, але і потужний інструмент для формування цінних навичок у дітей. Проводячи час в іграх, діти навчаються концентрувати увагу на тому, що їм дорослий показує та говорить. Ця здатність до уважності та сприймання інформації має важливе значення для їхнього подальшого розвитку та навчання [4].

Одним із перевірених і дієвих засобів у процесі виховання дошкільників є використання дидактичних ігор. Дидактичні ігри – це різновид ігор з правилами, що спеціально створюються педагогічною школою з метою навчання і виховання дітей [2].

Використання дидактичних ігор можна застосовувати у всіх видах виховання (фізичне, екологічне, моральне, економічне, правове, естетичне, тощо). Так, у фізичному вихованні дидактичні ігри відіграють важливу роль у розвитку фізичної активності та координації рухів дітей. Ці ігри спрямовані на розвиток моторики, допомагають формувати в них здоровий спосіб життя та виховують навички здоров'я та гігієни. Особливо важливі ігри з дидактичними іграшками, оскільки вони сприяють розвитку та зміцненню дрібної моторики рук, що має позитивний вплив на розумовий та фізичний розвиток. («Спортивний інвентар», «Відпочивай активно», «Спортивне доміно», «Спортлото», «Спортивна угадайка», «На зарядку ставай», тощо).

У процесі екологічного виховання дидактичні ігри навчають дітей бережливому ставленню до природи, дозволяють відкривати та вивчати навколишній світ, розвивають екологічну свідомість та вчать, як зберігати природні ресурси («Дізнайся і назви», «Ланцюжок», «Харчові ланцюжки в лісі», «Бережи природу», «Плоди», «Хто де живе», «Екологічний світлофор», тощо).

У моральному вихованні дидактичні ігри сприяють розвитку чесності, взаєморозуміння та відповідальності, формують моральні цінності та етичні принципи. Вони розвивають моральні уявлення про дбайливе ставлення до речей та іграшок як результатів праці дорослих, формують навички нормальної поведінки та взаємини з однолітками і дорослими. («Чарівні слова», «Назви все довкола ласкаво та ніжно», «Колобок», «Ласкавий ланцюжок», «Добре – погано», «Коли приходять доброта», тощо).

У процесі економічного та правового виховання дидактичні ігри допомагають дітям зрозуміти основи господарювання та фінансової грамотності. Вони моделюють економічні ситуації, вчать раціонально використовувати ресурси, допомагають зрозуміти основні норми та

правила спільного життя, моделюють ситуації взаємодії та вирішення конфліктів («Що є важливішим?», «Чия праця є важливішою?», «Правове лото», «Скринька, скринька, розкажи і усім нам покажи», «Я маю право», «Я не повинен», тощо).

Яскраві та привабливі дидактичні ігри привертають увагу дітей і підтримують бажання грати з ними. Вони сприяють розвитку естетичного смаку та почуття краси у дітей [5].

Провідна роль у дидактичній грі належить вихователю. Організація дидактичних ігор педагогом є важливим етапом в освітньому процесі та відбувається в трьох ключових напрямках: підготовка до проведення гри, сам процес гри та аналіз результатів.

Підготовку до проведення дидактичної гри складають:

- відбір гри відповідно до завдань виховання і навчання, зокрема: поглиблення і узагальнення знань, розвиток сенсорних здібностей, активізація психічних процесів (пам'яті, уваги, мислення, мовлення) тощо;

- встановлення відповідності відібраної гри програмовим вимогам виховання і розвитку дітей певної вікової групи;

- визначення найбільш слушного часу проведення дидактичної гри;

- вибір місця для гри, де вона може бути успішно реалізована;

- визначення кількості гравців (вся група, невеликі підгрупи, індивідуально);

- підготовка необхідного дидактичного матеріалу для обраної гри (іграшки, предмети-замінники, реквізит);

- підготовка до гри самого вихователя: осмислення ходу гри, свого місця в грі, методів керівництва грою;

- підготовка до гри дітей: збагачення їх знаннями, уявленнями про предмети і явища довколишнього життя, необхідними для вирішення ігрового завдання [6].

Процес проведення дидактичних ігор включає:

1. ознайомлення дітей зі змістом гри, з дидактичним матеріалом, який буде використаний в грі (показ предметів, картинок, коротка бесіда, в ході якої уточнюються знання й уявлення дітей про них);

2. пояснення ходу і правил гри, з акцентуванням уваги дітей на їх поведінку відповідно до правил гри, на чітке виконання правил;

3. показ ігрових дій, у процесі якого вихователь вчить дітей правильно виконувати ігрові дії, як способів досягнення потрібного результату;

4. визначення ролі вихователя в грі, його участі як гравця, уболівальника або арбітра. Міра безпосередньої участі вихователя в грі визначається віком дітей, рівнем їх підготовки, складністю

дидактичного завдання, ігрових правил. Беручи участь в грі, педагог спрямовує дії гравців (порадою, питанням, нагадуванням);

5. підведення підсумків гри – відповідальний аспект керівництва нею, оскільки за результатами, яких діти досягають у грі, можна судити про її ефективність, про те, чи буде вона з цікавістю використовуватися дітьми у самостійній ігровій діяльності. При підведенні підсумків вихователь наголошує на умовах успішного результату гри, подоланні труднощів, дотриманні дисциплінованості дітей [2].

Аналіз проведеної гри повинен бути спрямований на виявлення прийомів її підготовки і проведення, а саме: які прийоми виявилися ефективними в досягненні поставленої мети, що не спрацювало і чому. Це допоможе удосконалювати як підготовку, так і сам процес проведення гри, уникати помилок. Аналіз дозволить виявити індивідуальні особливості в поведінці і характері дітей а, отже, правильно організувати індивідуальну роботу з ними. Самокритичний аналіз використання гри відповідно до поставленої мети, допомагає варіювати гру, збагачувати її новим матеріалом в подальшій роботі [6].

Використання в освітній діяльності ЗДО дидактичних ігор неможливе без наявності достатньої кількості ігрового матеріалу. В кожній групі мають бути різних розмірів ляльки з комплектами одягу, посуд, меблі, транспорт, м'які іграшки (тварини, птахи, комахи), настільно-друковані ігри (лото, доміно, шашки, шахи), дидактичні іграшки (матрьошки, кубики, пірамідки та ін.), набори з природного матеріалу, картинки про природу, життя сім'ї, діяльність людей, предмети домашнього вжитку тощо.

Висновок. Отже, внаслідок аналізу наукової та методичної літератури з проблеми дослідження ролі дидактичної гри у вихованні дітей дошкільного віку, ми з'ясували, що дидактичні ігри відіграють значущу роль у вихованні дошкільників, сприяючи їхньому розвитку на різних етапах дитинства. Дидактичні ігри повинні бути правильно організованими, адаптованими до вікових характеристик та індивідуальних особливостей дітей, сприяючи їхньому гармонійному розвитку. Поєднання в них готового навчального змісту з ігровим задумом і діями вимагає від вихователя майстерного педагогічного керівництва ними.

Список використаної літератури:

1. Базовий компонент дошкільної освіти (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція. 2021. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovo%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf .
2. Бурова А. Дидактичні ігри: організація та керівництво. *Дошкільне виховання*. 2002. № 7. С. 12–14.

3. Дубенюк В. Дидактичні ігри як засіб формування сенсорно-пізнавальної сфери дитини дошкільного віку. *Методологічні та методичні проблеми викладання у сучасному*. 2022. 204 с.
4. Ляховець О., Опалінська Ю. Роль дидактичної гри в ознайомленні дітей молодшого дошкільного віку з предметами. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького*. Серія: Педагогічні науки. 2017. №8. 39 с.
5. Пихтіна Н. Теорія і методика ігрової діяльності дітей: навч. посібн. Ніжин, 2016. 328 с.
6. Поніманська Т., Дичківська І. Дошкільна педагогіка. Практикум : реком. МОНУ як навч. посібн. для студ. ВНЗ. 2-ге вид. Київ : Слово, 2007. 352 с.

УДК 373.2.091.12:613/614:796.035

Гуртова О.В.

Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

Науковий керівник – к.п.н, доц. **Вільхова О. Г.**

ЗАГАРТОВУВАННЯ ЯК ВАЖЛИВИЙ ФАКТОР ЗМІЦНЕННЯ ЗДОРОВ'Я ПЕДАГОГІВ ЗДО

***Анотація.** У статті схарактеризовано специфіку загартовування як ефективного засобу, що дозволяє зміцнити і відновити здоров'я вихователів сучасних закладів дошкільної освіти. Проаналізовано наукові розвідки дослідників означеної проблеми. З'ясовано принцип роботи особливих механізмів організму, які при відповідній активації випрацьовують його стійкість до несприятливих умов зовнішнього середовища. Розкрито важливість здійснення педагогами тренувальних вправ із використанням методів загартовування.*

***Ключові слова:** загартовування, здоровий спосіб життя, водні процедури, заклад дошкільної освіти, стресові ситуації.*

Постановка проблеми. Головна особливість сучасного світу – стрімкі зміни та перетворення в економіці, політиці та в суспільному житті. Ці зміни впливають і на систему освіти. Розвиток потенціалу педагога закладу дошкільної освіти (ЗДО) залежить від рівня професійного здоров'я та необхідних умов, що забезпечують професійну працездатність та довголіття.

Одним із засобів, що дозволяє зміцнити і відновити здоров'я педагогів ЗДО, є загартовування. Поєднання рухової активності з різноманітними формами загартовування забезпечують збереження і зміцнення здоров'я, що дозволяє людині бути більш стійкою до впливу різноманітних факторів (зовнішніх і внутрішніх) і, в свою чергу, сприяє підтримці належного тону вищої нервової діяльності, підвищенню фізичної і розумової працездатності, успішному здійсненню професійних обов'язків.